

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Milana Lipovského a sudcov JUDr. Jany Serbovej a JUDr. Petra Hatalu na neverejnom zasadnutí v Bratislave 29. júna 2011 v trestnej veci obžalovaného **Ing. I. H. pre pokračovací trestný čin podvodu** podľa § 250 ods. 1, ods. 5 zák. č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov (Tr. zák.) vedenej na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 21T 11/04, o sťažnosti obhajkyne JUDr. D. O. proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 8. marca 2011, sp. zn. 4 To 13/2010, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 149 ods. 1 písm. a/ zák. č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov (Tr. por.), napadnuté uznesenie **sa z r u š u j e**.

Podľa § 66 ods. 1 Tr. por. **sa u k l a d á** obhajkyňi JUDr. D. O., advokátke so sídlom v T., poriadková pokuta vo výške 100 € (3 126 Sk).

O d ô v o d n e n i e

Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 8. marca 2011, sp. zn. 4 To 13/2010, uložil predseda senátu obhajkyňi JUDr. D. O. poriadkovú pokutu vo výške 1 000 € (30 126 Sk). Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že obhajkyňa obvineného JUDr. D. O. upovedomenie o termíne verejného zasadnutia (určeného v označenej trestnej veci, v ktorej bola ustanovená za obhajkyňu) riadne prevzala 25. februára 2011 a napriek písomnému upozorneniu Najvyšším súdom, ako aj riadne a včas doručenému upovedomeniu o termíne verejného zasadnutia 8. marca 2011 sa na verejné zasadnutie nedostavila. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci určil termín verejného zasadnutia najskôr na 22. februára 2011, na ktoré okrem iných predvolal obžalovaného Ing. I. H. a upovedomil jeho obhajkyňu JUDr. D. O.. Táto písomným podaním

z 21. februára 2011 Najvyššiemu súdu oznámila, že po určení termínu verejného zasadnutia jej obžalovaný oznámil, že si zvolí iného obhajcu a nepraje si, aby ho v predmetnej veci ďalej zastupovala; oznámila, že sa preto verejného zasadnutia odvolacieho súdu nezúčastní. Prípisom z rovnakého dňa obvinený zase naopak uviedol, že obhajkyňa JUDr. D. O. mu oznámila, že jej obhajoba skončila a na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu ho už zastupovať nebude. Požiadala preto Najvyšší súd, aby verejné zasadnutie odročil a vo veci určil nový termín verejného zasadnutia, na ktorom ho bude zastupovať už ním zvolený obhajca; uviedol tiež, že s obhajobou skôr uvedenej advokátky nesúhlasí.

Predseda senátu odvolacieho súdu na podklade skôr uvedených skutočností verejné zasadnutie odročil na 8. marca 2011 a súčasne prípisom z 22. februára 2011 obhajkyňu oznámil, že svojím konaním zmarila priebeh verejného zasadnutia a v zmysle ustanovenia § 37 ods. 2 Tr. por. ju poučil o tom, že skôr zvolený alebo ustanovený obhajca je povinný plniť všetky svoje povinnosti až do skutočného prevzatia obhajoby iným zvoleným alebo ustanoveným obhajcom. Obhajkyňu obžalovaného pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty upozornil, že dôvody na strane obžalovaného nie sú podstatné pre výkon jej obhajoby v tomto konaní a v prípade, že nedôjde k reálnemu prevzatiu obhajoby na strane obžalovaného, je povinná zúčastniť sa verejného zasadnutia určeného na 8. marca 2011 bez ohľadu na námietky obžalovaného voči jej osobe ako obhajkyňu.

Ani po tomto postupe Najvyššieho súdu sa však na verejné zasadnutie 8. marca 2011 nedostavila a namiesto toho Najvyššiemu súdu písomne oznámila, že obžalovaný ju informoval o skutočnosti, že jeho obhajobu na základe plnej moci prevzal obhajca JUDr. R. S., a preto sa verejného zasadnutia na Najvyššom súde nezúčastní.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení k tomu na záver uviedol, že obhajkyňou uvádzaný dôvod za vážny považovať nemožno, keďže zo žiadneho ustanovenia Trestného poriadku nevyplýva, že neprítomnosť obžalovaného na hlavnom pojednávaní v prípade nutnej obhajoby alebo zvolenie si iného obhajcu, ktorý skutočne obhajobu do určeného termínu verejného zasadnutia neprevzal, predstavuje dôvod pre neúčast' jeho obhajcu na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí odvolacieho súdu.

Proti vyššie uvedenému rozhodnutiu Najvyššieho súdu podala obhajkyňa

JUDr. D. O. sťažnosť, v dôvodoch ktorej uviedla, že rozhodnutie Najvyššieho súdu za správne nepovažuje, svoje povinnosti ustanoveného obhajcu si plnila riadne a táto povinnosť jej skončila dňom, keď obvinený poveril obhajobou ním zvoleného obhajcu JUDr. R. S.. Túto skutočnosť obhajca oznámil spoločne s predložením plnomocenstva podpísaného obvineným na adresu Najvyššieho súdu dňa 4. marca 2011. Prevzatie obhajoby jej tento obhajca oznámil v rovnaký deň a po prevzatí tejto správy ihneď o tom informovala prostredníctvom faxu Najvyšší súd, ospravedlnila svoju neúčast' na verejnom zasadnutí konanom dňa 8. marca 2011, pretože obhajobu v trestnej veci prevzal na základe plnej moci menovaný advokát.

Sťažovateľka ďalej uviedla, že obvineným splnomocnený advokát má zo zákona prednosť pred obhajcom ustanoveným súdom, najmä, ak obvinený výslovne vyhlási, že si nepraje, aby ho ustanovený obhajca ďalej obhajoval. Obžalovaný môže mať i viacerých obhajcov, nie však v tom prípade, ak s obhajobou ustanoveného obhajcu nesúhlasí a z toho dôvodu si zvolil iného obhajcu. O zrušenie povinnosti ďalej obhajovať obžalovaného pre krátkosť času nemohla žiadať, pretože o tom rozhoduje sudca, ktorý opatrenie vydal, a keďže spis sa nachádzal na odvolacom súde, do termínu verejného zasadnutia nebolo možné takto rozhodnúť. Podpisu plnomocenstva na obhajobu začína plniť zvolený obhajca svoje povinnosti, k čomu došlo dňa 4. marca 2011 a od tohto dňa bolo jeho povinnosťou plniť všetky povinnosti obhajcu, čiže aj dostaviť sa na verejné zasadnutie. Obhajkyňa preto nepovažuje úvahu Najvyššieho súdu, že v čase verejného zasadnutia 8. marca 2011 novozvolený obhajca obhajobu neprevzal, za správnu. Poukázala na skutočnosť, že ak by sa v tomto prípade bola dostavila na verejné zasadnutie, urobila by tak proti vôli obžalovaného a nakoniec ani súd by jej nepriznal náhradu za tento úkon a cestovné výdavky s príslušenstvom vzhľadom na to, že obžalovaný v tom čase už mal zvoleného iného obhajcu. Na základe vyššie uvedeného sťažovateľka navrhla, aby bolo napadnuté uznesenie zrušené v celom rozsahu.

Najvyšší súd po zistení, že sú splnené všetky formálne podmienky predpokladané Trestným poriadkom na podanie sťažnosti – sťažnosť podala oprávnená osoba, proti rozhodnutiu, proti ktorému je sťažnosť prípustná (R 80/2008) a podanie bolo urobené včas, podľa § 147 ods. 1 Tr. por., rozhodujúc v súlade s ustanovením § 564 ods. 4 Tr. por. účinného od 1. januára 2006, preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia ako i konanie, ktoré mu predchádzalo, a zistil, že sťažnosť je čiastočne opodstatnená.

V prvom rade sa súd zaoberal otázkou prípustnosti sťažnosti proti rozhodnutiu o uložení poriadkovej pokuty v odvolacom konaní a dospel k záveru, že táto je prípustná. Tento záver oprel Najvyšší súd o rozhodnutie iného senátu Najvyššieho súdu, sp. zn. 2 Tz 18/2005, podľa ktorého rozhodujú všeobecné sudy v trestnom konaní vo veci samej rozsudkom. V ostatných prípadoch o otázkach, ktoré upravujú spôsob a priebeh konania, ale aj v otázkach, ktoré s vecou samotnou súvisia aj inak, rozhodujú uznesením. Niektoré tieto rozhodnutia, napr. o zaujatosti sudcu, väzbe alebo aj poriadkovej pokute sú takého významu, že zákon voči nim pripúšťa sťažnosť. Potom v týchto prípadoch, kde zo zákona je uznesenie preskúmateľné vyšším súdom, má toto rozhodnutie povahu rozhodnutia prvostupňového, a to bez ohľadu na to, ktorým stupňom všeobecného súdu bolo prijaté. Možno teda konštatovať, že ak sa rozhodnutie odvolacieho súdu netýka samotného predmetu konania o sťažnosti, čiže rozhodnutia o veci samej, ktorá má základ v podanej obžalobe, potom ide o rozhodnutie, kde odvolací súd preberá úlohu prvostupňového súdu.

Podporne je potrebné uviesť, že také stanovisko zaujal aj Ústavný súd Českej republiky, ktorý vo svojom náleze, sp. zn. ÚS 111/1998, konštatoval, že rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je ex lege v zásade podrobené prieskumnému konaniu, a preto podlieha prieskumu vyšším súdom aj vtedy, ak bolo vydané odvolacím súdom, u ktorého konanie spravidla končí, pretože zásada preskúmania rozhodnutí vydaných v sústave všeobecných súdov patrí k základným ústavným princípom spravodlivého procesu.

Pokiaľ ide o uloženie poriadkovej pokuty súd konštatuje, že ako jediná možnosť liberácie obhajkyne od povinnosti zaplatiť uloženú poriadkovú pokutu prichádza do úvahy iba dostatočné ospravedlnenie v zmysle ustanovenia § 66 ods. 1 Tr. por., čím treba rozumieť vážny dôvod brániaci v účasti na úkone a tiež včasné ospravedlnenie svojej neúčasti.

Po oboznámení sa so spisovým materiálom má Najvyšší súd preukázané, že sťažovateľka bola upovedomená o termíne verejného zasadnutia dňa 25. februára 2011, teda v dostatočnom predstihu pred termínom verejného zasadnutia a zároveň bola upozornená pod hrozbou poriadkovej pokuty na jej povinnosť naďalej zastupovať obvineného až do okamihu reálneho prevzatia obhajoby obvineným zvoleným obhajcom, a teda aj na povinnosť zúčastniť sa nariadeného verejného zasadnutia. Správne konštatoval Najvyšší súd, že obhajkyňou uvádzaný dôvod za vážny považovať nemožno. Najvyšší súd konštatuje,

že podpis splnomocnenia na obhajobu možno považovať predovšetkým za formálne prevzatie obhajoby obvineného, pričom však § 37 ods. 2 Tr. por. ukladá skôr ustanovenému obhajcovi povinnosť plniť si povinnosti obhajcu až do skutočného prevzatia obhajoby iným obhajcom, a to aj napriek skutočnosti, že tohto si obvinený následne v konaní zvolil, pričom táto povinnosť trvá, hoci obvinený výslovne prehlási, že si nepraje, aby ho ustanovený obhajca naďalej obhajoval. Samotné podpísanie plnej moci novozvoleným obhajcom nemožno automaticky právne relevantne vyhodnotiť zároveň ako faktické prevzatie obhajoby aj s poukazom na prezentovanú vôľu zákonodarcu premietnutú vo vyššie citovanom ustanovení Trestného poriadku.

Tým, že si obvinený zvolil namiesto obhajcu, ktorý mu bol ustanovený alebo ním, resp. inou na to oprávnenou osobou zvolený, iného obhajcu, zaniká v plnej miere zmocnenie pôvodného obhajcu. Napriek tomu, že splnomocnenie obhajcu týmto spôsobom zaniklo, je pôvodne ustanovený, alebo zvolený obhajca podľa výslovného znenia zákona ešte povinný pokračovať vo výkone obhajoby a vykonávať v prospech obžalovaného potrebné úkony obhajoby do tej doby, pokiaľ nedôjde k osobnému prevzatiu obhajoby neskoršie zvoleným obhajcom.

V prípade, keď k oznámeniu zmeny obhajcu obžalovaným nedôjde včas, teda tak, aby nový obhajca mohol byť o úkone upovedomený v zákonom stanovenej lehote, obhajca predtým ustanovený alebo zvolený je povinný vykonávať obhajobu do momentu, pokiaľ obhajobu prevezme neskoršie zvolený obhajca. Právo obžalovaného na obhajobu, vrátane práva kedykoľvek si zvoliť obhajcu v priebehu trestného konania nie je týmto nijako spochybnené, avšak v záujme nerušeného priebehu trestného konania a náležitého výkonu obhajoby je potrebné predchádzajúcemu obhajcovi uložiť povinnosť vykonávať úkony obhajoby do tej doby, pokiaľ novozvolený obhajca začne obhajobu osobne vykonávať, aj napriek tomu, že splnomocnenie pôvodného obhajcu už zaniklo.

Najvyšší súd sa stotožnil so závermi vyslovenými v napadnutom rozhodnutí Najvyššieho súdu týkajúcich sa dôvodov uloženia poriadkovej pokuty, nakoľko postupom sťažovateľky došlo k porušeniu zákonom určených povinností ustanoveného obhajcu v prípade nutnej obhajoby, v dôsledku ktorého došlo k zmareniu nariadeného úkonu (verejného zasadnutia). Nemožno v tejto súvislosti súhlasiť s námietkou sťažovateľky, že ak by sa v tomto prípade bola dostavila na verejné zasadnutie, urobila by tak proti vôli

obžalovaného a nakoniec ani súd by jej nepriznal náhradu za tento úkon a cestovné výdavky s príslušenstvom vzhľadom na to, že obžalovaný v tom čase už mal zvoleného iného obhajcu na plnú moc; takúto námietku súd považuje za irelevantnú.

Na druhú stranu, pokiaľ ide o výšku uloženej poriadkovej pokuty, Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že jej uloženie v hornej polovici výmery uvedenej v § 66 ods. 1 Tr. por. nie je odôvodnené. Sťažovateľka prejavila snahu o ospravedlnenie svojej neúčasti na nariadených úkonoch trestného konania a túto svoju neúčasť aj náležite odôvodnila, i keď si v tejto súvislosti nesprávne vyložila ustanovenia zákona. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté uznesenie podľa § 149 ods. 1 písm. a/ Tr. por. zrušil a sám o poriadkovej pokute rozhodol tak, že uložil sťažovateľke pokutu vo výmere 100 € (3 012,60 Sk), nakoľko túto považoval za primeranú aj okolnostiam uvádzaným v rozhodnutí predsedu senátu Najvyššieho súdu.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je sťažnosť prípustná.

V Bratislave 29. júna 2011

JUDr. Milan L i p o v s k ý , v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Anna Halászová